

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljke je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z. o. z.» — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 250, za 1/2 leta K 125, v Nemčijo K 3—, v Ameriko K 460. — Posamezne številke 8 vin.

Za konsumna društva.

V času sedanje, naravnost že krute draginje, prav bridko občutimo, da nimamo dovolj močnih organizacij konsumentov. Naj se že vzroki podražjenja iščejo kjerkoli — nepobitna istina pa je, da leži v organizaciji konsumentov ključ, ki odpira duri boljšim časom. Dejstvo je n. pr., da carina vpliva na trge in tržišča prav odločujoče, ker domači producenti greše brez strahu, vedoč, da konkurence iz tujine ni. Vendar pa že v takih časih močne organizacije konsumentov blagodejno lahko vplivajo na cene, ker lahko stopijo v direktno zvezo s producentom, in se s tem izognejo režijskim stroškom in zaslužkom, ki jih imajo posredovalni trgovci med producentom in konsumentom, različni veletržci, agentje in trgovci. Seveda obenem tudi konsumentje lahko spoznajo, kakšne so prave cene blagu — ker s svojim podjetjem (s svojo organizacijo) stopajo na tržišče.

V konsumnih društvih je tudi velika šola državljanov. Iz konsumenta, ki je hodil h kramarju po olje, sol, moko itd. ter se je ob vsakem podražjenju jezil na tega ali onega, postaja premišljiva le, ki dobi vsak mesec na shodu, oz. sestanku vse polno gradiva o gospodarskem stališču posameznika in celote.

Namen konsumnih društev kot organizacije konsumentov pa je naravnost revolucionaren. Iz gospodarstva in dobičkanosnih podjetij posameznikov ustvarja gospodarstva množice, ki ji negre za

dobičkom, ampak za povzdigo gospodarstva posameznikov in celote.

Mednarodni socialistični kongres v Kodanju na Danskem je moral zato jasno izreči parolo: delavci — socialisti, na delo za konsumna društva, ki so za proletariat velikanske važnosti.

Naj bi ta parola našla vse ono uvaževanje, ki ga zasluži!! —n.

Ministrstvo delavcev.

Ministrstvo delavcev, ampak ne v stari in reakcionarni Evropi, marveč tam doli v nepoznani in moderni Avstraliji. Ministrstvo delavcev v Avstraliji, kateremu predseduje, Andrej Fischer, ki je obenem tudi finančni minister. Ta dvakrat minister-delavec ima 47 let, odpotoval je z Angleškega leta 1885 kot rudarski delavec; šel je delat v Avstralijo v rudnik «Queensland». Iz navadnega rudarja je postal agitator in organizator.]

Kmalu potem je bil izvoljen za poslanca, postal je minister in sedaj je ministrski predsednik. Kakor se vidi torej, ta priprosti «rudar» je napravil res lepo karijero.

Pravosodni minister, je gospod «Hughes», rojen tudi na Angleškem, v pokrajini «Galles». Studiral je v italijanski gimnaziji. Bil je najprvo učitelj, in potem se je posvetil političnemu življenju, študiral je gospodarsko vprašanje, potem pa še o prometu prevaževanja po morju in po železnicah. V kratkem času je postal v teh poklicih pravi strokovnjak.

Sedaj ima 45 let, in je eden najuplívnejših članov od «Labour Party» (Delavske stranke).

Minister zunanjih zadev je gospod «Batcholory» in je pričel svojo karijero, kot mehanik, v državni tovarni železniških mašin (strojev). Rojen je v Avstraliji, najprvo je bil predsednik železničarske organizacije, tajnik «delavske stranke» in v prošlem ministrstvu je imel portfelj naučnega ministra.

Vojni minister je lesni delavec, slučajno je bil tudi rudarski delavec. Najprvo je bil izvoljen v gosposko zbornico leta 1901, in od tega časa je vedno pripadal gosposki zbornici, kjer je zastopal delavske interese.

Poštni minister je po poklicu tudi rudar, bil je predsednik Zveze rudarjev v Avstraliji, in kot takšen je imel priliko voditi veliko štrajkov velikega pomena. Za poslanca je bil izvoljen leta 1903, in pri vsaki poznejši volitvi je bil izvoljen s veliko večino glasov.

Trgovinski minister, je gospod «Tudor» po poklicu klobučar, ki je tudi postal član Trade Unions, kateri je bil pozneje celo predsednik. Bil je izvoljen za poslanca tudi leta 1901.

Minister notranjih zadev je gospod O' Malley, Irec (Anglež); ta mož je bil še pred kratkem uradnik v tovarni, kjer se strižejo ovce. Zapustil je tak poklic, ker je bil izvoljen za poslanca leta 1904. V zbornici se je takoj pokazal zmožnega, že z svojimi govori, namenjen je bil takoj za bodočega ministra.

Kakor je razvidno, to je ministrstvo self made mens, od prvega do zadnjega ministra. Od mlade države, ki je tako velika kot Evropa, katera pa ima le šest milijonov prebivalcev. Ampak le moderna država kot je Avstralija, kjer se človek mnogo nauči, kako pravzaprav mora biti urejevana svobodna država.

Evropski parlamentarci in diplomati, seveda ne verjamejo, da je mogoče vladati brez pušk, kanonov in bojnih ladij!

Z zbora nemške socialne demokracije.

V Magdeburgu se je v soboto zvečer, kakor smo že poročali, otvoril letošnji zbor socialno-demokratske stranke v Nemčiji. Zboru se je predložilo obširno tiskano poročilo, ki izkazuje nevzdržen napredek stranke. Politična organizacija stranke, ki je štela lani 633.309 rednih članov,

jih ima letos, dasi je gospodarska kriza še zelo občutna, 720.038. Povečala se je za 66.346 moških in 20.383 ženskih članov. Strankine organizacije obstojajo v 381 volilnih okrajih. Največ vpisanih članov imajo okraji: Hamburg III. 30.060, Berolin VI. 28.981, Teltow Beeskow 26.504, Lipsko okolica 24.945, Berolin IV. 22.927. Stranka ima 49 okrajnih in 62 volilno-okrožnih tajnikov.

V 360 krajih so mladinski odbori, v 314 krajih izobraževalni odseki, v 109 krajih komisije za otroško varstvo.

V pretečenem letu je stranka razdala 23 milijonov letakov, 2½ milijona koledarjev i. t. d.

Pri dopolnilnih volitvah zadnjega leta za državni zbor so nasprotniki izgubili 49.827, socialni demokratje pa pridobili 26.327 novih glasov. V enem letu je stranka osvojila 7 mandatov. Socialni demokratje imajo svoje zastopnike v 2497 (lani v 2210) občinah; število občinskih svetovalec se je pomnožilo od 6431 na 7729.

Silno razvito je v Nemčiji strankino časopisje. Ko se je sklenilo poročilo, je imela že 76 dnevnikov (dva nova) in 57 tiskarn. Glavno glasilo „Vorwärts“ ima 139.000 naročnikov, znanstvena revija „Neue Zeit“ 8000, satirični list „Der wahre Jakob“ 250.000, ženski list „Gleichheit“ 82.000. Strankina knjigarna je imela za 570.655 mark prometa.

O izobraževalnem delu priča 272 tečajev predavanj, ki so se priredili v 236 mestih in 727 ljudskih gledaliških predstav, prirejenih v 118 krajih. „Freie Volksbühne“ v Berlinu je sama priredila 183 predstav in umetniških koncertov. V 106 mestih so bile razstave za mladino. V 200 mestih so centralne knjižnice, 58 mest pa ima 377 posameznih knjižnic. — Dohodkov je imela stranka 1.004.759, izdatkov pa 815.557 mark.

Izmed pozdravnih govorov so za naše domače razmere posebno zanimive besede sodruga dr. Šmerala, ki je med drugim dejal:

„Svesti smo si odgovornosti, ki jo ima socialno-demokratsko gibanje v državi, kjer je vse v preporodu in prehodu. Zavedamo se odgovornosti, ki jo imamo v narodu, ki je prisiljen voditi pravičen boj za izpolnitev številnih življenjskih potreb, v katerem so pa zato tudi jako velike izkušnje nacionalnega šovinizma. Vsaka zahteva pravičnosti lahko pričakuje našo podporo, vemo pa, da ne bi bili več socialni demokratje, če ne bi bili najstrastnejši nasprotniki malome-

ščanskega radikalizma in nacionalnega šovinizma. Mi smo delavska stranka, razredna stranka, mednarodna stranka; mi smo zanesljiv del svetovnega mednarodnega gibanja socialne demokracije in obljubujemo, da ostanemo to. To je naša dolžnost, a to je tudi naš ponos in bila bi nam najtežja bol, če bi se moglo dvomiti o naši dobri volji in socialistični čistosti. Mi imamo in bomo imeli dobro voljo za pravičen sporazum. Seveda za eno Vam lahko zavidamo: Če bi imeli v Avstriji impulzivni temperament Vašega cesarja, bi nemara mnogo prej našli pravi izhod."

Z dnevnega reda je največ pozornosti zbujała točka o badenskih poslancih, ki so v deželnem zboru glasovali za proračun. Poročal je v obširnem govoru sodrug Bebel, ki je ravnanje badenskih sodrugov ostro grajal in tudi predložil resolucijo. Sodrugi Frank je zagovarjal taktiko Badenčanov, Zubeil pa je predlagal k Beblovi resoluciji dodatek, ki pravi, da se sodrugi, ki greše zoper sklepe strankinih zborov, postavljajo izven stranke. Debata je bila zelo živalna, glasovanje celo burno. Ko se je imelo glasovati o Zubeilovem predlogu, so Badenčani zapustili dvorano. Beblovo resolucijo in Zubeilov dodatek je sprejela velika večina. Na prihodnjo sejo so se Badenčani vrnili.

Poročilo o parlamentarnem delovanju se je soglasno vzelo na znanje.

Važna je bila tudi debata o boju za splošno in enako volilno pravico za pruski deželni zbor. K tej točki so se sprejele ostre resolucije. V tisti, ki jo je bilo predložilo strankino vodstvo, se pravi:

"Strankin zbor pričakuje, da bodo sodrugi na Pruskem in v ostalih zveznih državah nadaljevali volilnopravni boj z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, dokler se ne doseže popolna politična enakopravnost."

V imenu bavarskih sodrugov je podal sodrug Müller izjavo, ki naglašá, da so bavarski socialisti pripravljeni tudi z dejanjem izkazati pruskim sodrugom svoje simpatije za volilnopravni boj. Na Bavarskem simpatizira celo meščanstvo, kar ga je resnično svobodomiselnega, v tem boju s socialnimi demokrati, kajti fevdalno gospodstvo na Pruskem je trajna nevarnost za demokracijo v južni Nemčiji.

Podobne izjave so podali tudi Hildenbrand za virtemberške, dr. Frank za badenske in Ulrich za hesenske sodruge.

V posebni resoluciji je zbor zahteval avtonomijo in parlamentarno vlado za Alzacijo in Loreno.

Veliko pozornost je vzbudilo naznanilo sodruga Limberga, ki je zboru predložil ukaz sedaj vpokojenega generala barona Bissinga, poveljnika sedmega vojnega zbora, v katerem zahteva za slučaj nemirov:

"Da se zatro vsi časopisi, ki imajo revolucionarne tendence; da se zapro vsi uredniki in javni agitatorji, ne glede na to, če uživajo imuniteto kot poslanci. Vse aretacije ima policija izvršiti z vojaško asistenco, aretirani pa se imajo izročiti vojaški oblasti. Vsi shodi se imajo prepovedati. Vsak poizkus nepokorščine se ima takoj zatreti. Za slučaj železničarske stavke je poskrbjeno (?). Barikade naj se ne naskakujejo, dokler ni artilerija pripravila naskoka, ker se sicer lahko ponesreči. Pri cestnih bojih naj infanterija prodira v kolonah; v hiše naj se udara tako, da se razrušijo stene..."

Sprejela se je resolucija, ki priporoča sodrugom, naj pristopajo v konsumna društva, v katerih preveva socialističen duh.

Končno se je izvolilo strankino vodstvo. Zbor se je zaključil v soboto, dne 24. m. m. opoldne.

"R. P."

Nekaj za zdravje.

Samo v zdravem telesu zamore biti močna volja in zdrav, jasen razum. Samo zdrav delavec se zamore boriti in zmagati. Zapomnite si to!

Pljuča se ne morejo umiti z vodo, toda umijejo se lahko s čistim in svežim zrakom. Dajte pljučam dovolj svežega zraka.

*

Jetika je najbolj razširjena med kamnoseki in delavci, ki se ukvarjajo s cementom, a najmanj pa med bankirji. Poklica sicer ne moreš izpremeniti, toda izpremeniš si pa lahko delavske razmere, da ti ne bo toliko škodilo zdravju.

*

Stradati je slabo, a nabasati želodec čez mero je pa še stokrat slabše.

*

Ne prenasajajte malih otrok! Otrokov želodeček se najprej pokvari, ako se ga prenasiti. Ne dajajte otrokom sladkarij in alkoholnih pijač.

Dolgi delavniki pomenijo kratko življenje.

*

Muha v mleku, katerega pije tvoj otrok, pomeni milijon kalij bolezni, ki se gujetejo na otrokovih ustnicah, v grlu in želodecu.

*

Kapitalisti zdravnikom: Čuvajte življenje delavcev! Rabimo jih mi, da jih — pokopljemo v našem profitu...

*

Delavci v Rusiji bi bili radi svobodni, a ne morejo biti. Delavci pri nas bi pa lahko bili svobodni, toda ne marajo biti.

*

Zakaj Amerikanci nadkriljujejo Evropejce? Američani so praktični ljudje. Najprvo so oropali Indijance za zemljo, potem so pa delavce ukovali v industrijsko sužnost.

*

Delavci, če hočejo skrbeti zase in za svoje — za zdravje in življenje — morajo biti organizirani!

LISTEK.

Država prihodnosti.

Dalje.

Rokodelstvo je bilo tedaj še v industriji prevladajoča proizvodna oblika. Poleg nje je bila kapitalistična manufaktura. O kapitalističnih tovarnah s strojnim obratom se ni moglo še govoriti.

Eno stoletje pozneje so razglabljali to misel socialistični misleci. Ali takrat so se že pokazali počutki tovarniškega sistema, rokodelstvo se je tuintam že bližalo propadu, vse družabno življenje je prišlo na višjo stopinjo. Zadruga, ki so same sebi zadoščale in katere so socialisti na početku 19. stoletja v svrhu odprave zanemarjenih razmer kapitalističnega proizvodnega načina hoteli imeti, so bile že desetkrat večje, nego jih je Bellers predlagal (tako n. pr. Falansterji Fourierjevi).

Kakor so bile že velikanske tiste razmere, za katerih je živel Fourier, v primeri z onimi iz Bellerjevega časa, vendar so bile majhne takoj po preteku ene same človeške dobe. Stroj je preobračal vse gospodarsko življenje zmago-slavno in nezadržno. Povečal je kapitalistična podjetja, tako da so nekatera imela v svojem področju cele države; napravil je najrazličnejša

podjetja ene dežele čim bolj drugo od drugega odvisne tako, da tvorijo gospodarsko le eno podjetje. Stroj stremi čim dalje bolj za tem, da združi vse gospodarsko življenje kapitalističnih narodov v eno samo gospodarsko ustrojstvo.

Razdelitev dela čim dalje bolj napreduje; posamezni zavodi se pečajo čim dalje bolj s tem, da izdelujejo specialitete, in te za ves svet, in čim dalje večja so posamezna podjetja. Marsikatera imajo že po tisoče delavcev. Zadruga, ki bi hotela zadovoljevati sama svoje potrebe in obsegati vse zavode, ki so potrebni radi zadovoljitve, bi morala imeti vse drugačen obseg kot so ga imeli Falansterji in socialistične kolonije iz početka prejšnjega stoletja. Od dosedaj obstoječih družabnih organizacij je le ena, ki ima potreben obseg, da bi se jo moglo kot okvir porabiti, da bi se v njem razvila socialistična zadruga, in ta je: moderna država.

Da, tako velika je razširitev, ki jo je že proizvodnje posameznih podjetij zadobilo, in tako tesne so gospodarske zveze med različnimi kapitalističnimi narodi, da je skoro dvomiti, če bo še okvir države zadostoval, da bi mogel obseči socialistično zadrugo.

Med tem je pomisliti sledeče: Pogoj današnje razširitve mednarodnega obrata niso toliko obstoječe proizvodne razmere kolikor obstoječe izkoriščevalne razmere. Čim bolj je v eni deželi razširjeno kapitalistično proizvodnje in čim večje je s tem provzročeno izkoriščanje delavskih razredov, tem večji je praviloma prebitek produktov, ki se v deželi sami ne morejo porabiti in morajo radi tega biti izvažani. Če pa nima prebivalstvo kake dežele denarja, da bi si kakšen produkt, izmed množice produktov, ki jih proizvaja, samo zase moglo nabaviti, izkušajo kapitalisti take dežele tiste produkte izvažati brez ozira nato, ali so tisti produkti za prebivalstvo neizogibno potrebni ali niso. Oni iščejo kupcev, ne pa konsumentov. Zato smo tako često videli nečuvne pojave, da se je iz Irskega v dobah, ko je bila tam grozna lakota žito izvaževalo. Ruskim kapitalistom ni ob času strašne lakote nič drugega zabranilo izvaževati žito kot — prepoved izvoza.

Če preneha izkoriščanje in če stopi na mesto proizvodnje za prodajo proizvodnje za lastno uporabo, se bo kakor uvoz tako tudi izvoz produktov iz ene dežele v drugo deželo zelo zmanjšal.

Popolnoma seveda ne bo mogel ta promet med posameznimi državami pojenjati. Na eni strani je delitev dela tako zelo napredovala in se odjemalski krog, ki ga posamezna velikanska podjetja potrebujejo za svoje produkte, tako razširil — na drugi strani pa se je vzbudilo vsled razvoja mednarodnega prometa v modernih državah toliko potreb, ki spadajo res k nujnim, in ki jih je mogoče zadovoljiti le potom izvoza iz drugih dežel — n. pr. potreba kave v Evropi — tako, da se zdi nemogoče, da bi mogle posamezne socialistične zadruga, če bi tudi izpolnjevale okvir ene cele države, vse svoje potrebe pokrivati z lastnim proizvajanjem. Nekakšen določeni način izmenjavanja blaga med posameznimi zadrugami bo moral saj v početku obstajati.

Dalje prih.

ZMES.

Delavski tisk je za delavca neobhodno potrebno orožje, ki mu pomaga liki najzvestejšemu tovaršu na potih življenja.

Delavska tiskovna družba opozarja „Najprej“ čitatelje na svojo zalogo brošur in knjig. V nastajajočih zimskih večerih bo več priložnosti za branje. — Torej poskrbite si dobro čtivo!

Na Hrvaškem se razvija volilni boj na vseh črtah. Pa ga menda ni človeka, kateremu bi bil položaj v deželi jasen. Koalicija se preosnavlja v enotno stranko, ampak v volilni boj stopa kot koalicija. Vladati hoče, obenem hoče biti opozicionalna stranka. Vsak dan naglašja svojo slog, a cele skupine v njej pobijajo njeno politiko. Frankovci so se združili s klerikalci in skupaj osnovali krščansko-socialno stranko, ki se ponuja Tomašiću, a javno naglašja najradikalnejše stališče. Ban Tomašić pa roma osebno po deželi; sprejemati se da kot ban z vsemi častmi, nastopa pa kot volilni korteš. V Osjeku je bil z ogromnim spremstvom. Dal si je postaviti slavoloke, peti in gosti in nazadnje je sam govoril. Vsaka druga beseda je bila „hrvatstvo“, „mila domovina“, „ljubljeni narod“. Koalicijo je božal in bičal. Nazdravljaj je Khuen Hedervaryju, backi pa so kričali „Živio! Živio!“ Naravnost vsiljivo je pripovedoval, kako ustavno da misli; isti čas pa se javlja, da so dobile vse županije in podžupanije nalog, o vsakem nameravanem volilnem shodu poročati banu, ki bo sam odločil, če se ima shod dovoliti ali ne. Najhujši terorizem se vrši seveda proti socialnim demokratom, edinim, ki hodijo v

tem boju ravno pot in hočejo volitve porabiti za najboljšežnejšo agitacijo.

Od splošne draginje nezadeta je ostala najfinejša izmed žitnih kavni vrst, namreč Franckova Perl-ržena kava, z znamko „Perlro“. Ta priznana izborna vrsta se dobiva pri vseh gg. trgovcih v zavojih po $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{8}$ kg po poprejšnjih cenah. Svarilo pred ponaredbami in nujna prošnja, da naj se le originalni zavoji z imenom „Frankov Perlro“ in s tovarniško znamko „kavni mlinček“ sprejemajo.

Iz idrijskega okraja.

Iz občinske seje. Dne 16. m. m. se je vršila ob 5. uri zvečer občinska seja z jako važnim dnevnim redom. Določitev maksimalne tarife mesu se je opustilo, ker to bi bil le smešen sklep na papirju! Če glavarstvo noče vpoštevati sklepa, kar se je že enkrat izkazalo, ni vredno sklepati! Zidanje nove mestne klavnice se je tudi odklonilo, seveda le, če vlada v to ne prisili. Konjušnico v Idriji pa se opusti, ker za naš okraj zadostuje ena, sedaj sta pa dve. Za merjenje zemljišč v katastralni občini idrijski se je dovolil prispevek 3000 K. Tauzes predlaga, naj županstvo varuje pravice do trga, kjer so se postavljali cirkusi in panorame ter protestira, da bi pri tem prostoru imel erar več pravice kot pa občina, ki je prva oblast trgov. Sodrugi Straus poroča o lokalnem krajevnem vzroku draginje mesa in pravi sledeče:

Dozdeva se mi, da ne bo odveč, če se pri tej točki ozremo malo na splošno draginjo mesa. Skrajno visoke cene mesu, ki so zadnje čase nastale ne le v velikih, ampak tudi v malih mestih naše države in še celo na deželi, že presegajo vse meje. Mala mesta, posebno pa Idrija, občuti to draginjo še veliko hujše kot na primer Dunaj, Trst i. t. d., kajti v velikih mestih se prodaja meso od pitane živine, dočim se pri nas seka hrvaške buše, ki se v večjih mestih sploh ne bi prodale. Ravno isto je z domačo govejo živino, od nas se kupuje in goni pitane živali v večja mesta, nam torej zopet ostanejo ostanki, ki jih kupec noče kupiti za mesta. Zadnje čase pa tudi te vrste goveje živine pri nas primanjkuje. Kmet je zadnja leta prodal vsled visokih cen živine vse, kar je le mogel prodati. Poleg visokih cen so ga silile tudi slabe letine krme, da prodaja živino v lastno škodo. Živine je torej malo, kmet jo lahko

drago drži, posebno še letos, ko je obilo krme. To so torej lokalni podatki draginje v malih mestih in špeciјelno v Idriji, kar se lahko prizna našim mesarjem. Vsled teh podatkov, ki se ne dajo zakriti, se ne postavljam na stališče, kojega je baje zavzemal na nekem sestanku v Idriji poslanec Gostinčar, češ, da bi bili draginje mesa samo mesarji krivi, ki so posredovalci med živinorejci in konsumenti. Ravnotako tudi ne odobravam njegovega izvajanja, da bi vplivalo na cene mesa to, če bi smel vsak kmet doma sam klati živno in odvažati meso na trg, kajti s tem bi bil konsument oškodovan, ker bi še to, kar bi, četudi mogoče malo ceneje plačal, ne bilo dostikrat už tno, vsled nesposobnosti razkosanja, zraven pa bi bilo tudi za kmeta samega nevarno, kajti kmet danes se le malo razume na vago in drobno prodajo mesa. Tak slučaj sem doživel celo na našem trgu, da se kmet ni vedel kam dejati, ko so ženske zahtevale vsaka svoj del. Prosil me je, naj ga rešim iz zadrege. To naj bo omenjeno samo mimogrede. Glavni vzrok splošne draginje mesa pa tiči povsem drugod in to je v prvi vrsti colninski tarif na tujo živino. Vpliv agrarnih in meščanskih strank v našem parlamentu je vstvaril ta colninski tarif, ki se danes kruto maščuje ne le nad ljudstvom onih strank, ki so se temu zakonu upirale z vso silo, ampak tudi nad onimi, kojih zastopniki so v našem državnem zboru z obema rokama brez premisleka glasovali za colninski tarif. Ta greh imajo v prvi vrsti naši klerikalci na vesti. Podobno je tudi z sklepanjem trgovskih pogodb ter z odprtijo mej. Namesto, da bi naša vlada šla na roko in korist svojim državljanom, da se meje odpro in cene živlom znižajo, skrbi le za peščico agrarcev-veleposestnikov. Zato s matram za pametno in nujno potrebo, da se idrijski občinski zastop pridruži drugim večjim mestnim zastopom, ki so v tej zadevi že storili svoje korake, da sprejme in pošlje centralni vladi ter zastopnikom ljudstva resolucijo, ki se glasi: Občinski svet mesta Idrije pozivlje c. kr. osrednjo vlado, da nemudoma dovoli uvoz inozemske živine v našo državo. Obenem pa se pozivljajo ljudski zastopniki, da se ob otvoritvi državnega zbora resno poprimejo draginjskega vprašanja, vpoštevajoč pri tem interese najširših ljudskih mas. Ta resolucija se

pošlje predsedstvu ministrstva, zvezi socialno-demokratskih poslancev in Slovanski „Uniji“. — Sprejeto soglasno.

G. Vidic protestira proti odgovoru poštne direkcije na vlogo mestne občine glede škandaloznih poštних voz in konj. Direkcija namreč na jako čuden nači odgovarja mestni občini. V tej zadevi predlaga, da se poštno direkcijo v novič o tem pouči. (Sprejeto enoglasno.) Nato pride burna razprava z ozirom na predlog Dragotina Lapajnet, da se županstvo vpraša na vojno upravo, pod kakšnimi pogoji bi se nastanovila garnizija vojaštva v Idriji. Sodrugi Straus stavi protipredlog, da se župantstvo v tem oziru z vojaštvom nima nič pečati. Pegan in Tauzes toplo zagovarjata, seveda brez podlage, predlog Drag. Lapajnet. Sodrugi Kokalj: „Vojakov ne rabimo“, — podpira predlog sodruga Strausa. Glasuje se za predlog Lapajnetov. Zanj glasuje 7 odbor-nikov. Za predlog sodr. Strausa pa 13. Gospodje so bili ogorčeni. Na to se preide k tajni seji.

Čudne pojme o zavarovanju delavcev, smo pisali, da ima c. kr. rud. svetnik g. Slavik. Pri delavcih namreč, ki so začasno vsprejeti na Leopoldovem. Pri tem, kar smo pisali, ostanemo. Napaka je bila samo ta, da nismo jasno označili tega zavarovanja. Zato pa se trudita «Slovenec in «Naša Moč» pri mladih delavcih ribariti za svojo stranko in izvajata naslednje: Socialnim demokratom je enkrat temeljito izpodletelo. «Naprej» je pisal, da delavci na Leopoldovem niso zavarovani. S tem pa je le provzročil, da so vsi odpuščeni, ki se imajo po mnenju uradnika zahvaliti onemu, ki je pisal v list «Naprej». Tako skrbijo sodrugi za delavstvo, da fantje od 14 do 18 let stari, ne bodo imeli dela. — Da je pisarija infamija, ki jo pogrevata omenjena lista kar po dvakrat na teden, lahko dokažemo, če le malo pogledamo to tako imenitno zavarovanje, ki zadosti komaj mrtvemu paragrafu, ne pa delavcu. Mladenič, 14 ali 15 let star, se sprejme kot nestalni delavec, ki se ga zavaruje pri rud. bolniški blagajni za slučaj bolezni ali nezgode kvečjemu za 20 tednov trajajočo bolezen. Ko ti preteko, se ga ne provizionira, če je tudi dobil pri eraričnem delu težko poškodbo, kajti z nestalimi delavci nimajo sedanje določbe nič opraviti. Če je delavec kot nestalen izgubil tri ali še več let, ki se mu nikamor ne štejejo ali si je nakopal bolezen, vsled koje pozneje nikdar ne more stalen postati, tega gospodje ne vpošte-

vajo. To pa še ni vse, da se delavcu izkuša trgati na ta način mlada leta, ki bi se mu k dolgoletni 40 letni dobi lahko prištevala, ampak se ga navadno odslovi, češ, za stalnega si postal prestar, kajti mi vemo ne le za 14 do 18 let stare fante, ki nimajo dela, ampak tudi za čez 20 let stare in so tudi delali kot nestalni, predno je »Naprej« o tem pisal, pa so bili odpušteni. Službeni red § 3. pravi, da so delavci samo tri mesece na poizkušnji, potem imajo postati stalni, ne pa tri ali še več let. Potem pa se na protekcijo raznih paznikov in pisarjev vzame samo one, ki so njim priljubljeni. Šlo se je torej za delavce, da bi postali res stalno zavarovani, a se jih je odpustilo na ljubo hujšakačem. Tako postopanje smatramo mi za čudno, naj bo od te ali one strani.

Sodr. dr. Tuma je pogreval pri predavanju in na shodu laži, pravi »Slovenec«, seveda piše to teden pozneje. Kje pa ste bili resnicoljubni klerikalci, ko je lagal? Ali vam ni bila prilika dana ugovarjati? Saj se je vas pozvalo k besedi, pa si niste upali ugovarjati. V soboto izkušal je ugovarjati abstinent Kanduč. Ko se ga je vprašalo, naj pove vsebino nujnega predloga dr. Šusteršiča v drž. zboru glede zavarovanja za starost, ni fant nič vedel povedati. Kaj hočete potem dokazati za lažnjivo, če nič ne veste.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija je pristopil kot ustanovni gospod Kajetan vitez pl. Premerstein, veleposestnik in župan v Ljubevču, občina Dole, z zneskom od 100 K, za kar se društveni odbor najtopleje zahvaljuje. Število v častno knjigo vpisanih se je tako zvišalo na 18 ustanovnikov. Okoliščina, da šteje društvo v primeroma ne veliki občini Dole 6 ustanovnikov, t. j. za enega manj kakor mesto Idrija, je značilna za občane iz Dolov in priča o njih plemenitem in pravem razumevanju življenjskih smotrov, ki si jih je stavilo društvo. Naj bi človekoljubna prizadevanja vrlih dolskih občanov našlo mnogo posnemalcev tudi v drugih občinah sodnega okraja Idrija!

Iz Idrije. Znani gospodje iz slavne katoliške bratovščine imajo veliko preveč časa. Zato si izmišljujejo najrazličnejše »dovtip«. Tako so tudi poslali uredništvu »Rd. Prapora« en dovtip, češ: »Meščanski klub v Idriji bo priredil predavanja. Predavali bodo N. N.« Tu je nesel predmete in osebe z namenom jih osmešiti. »Rdeči Prapor« jim je sedel na limanice in prinesel ta »dovtip«.

Ko se je uredništvu »Rd. Praporja« pojasnilo z naše strani, da je to klerikalna lumparija, objavilo se je v »Rd. Praporju« sledeče, čemur se tudi mi pridružujemo: Izjava uredništva. V zadnji številki našega lista je bila objavljena notica o predavanjih, ki jih baje prireja nekak »Meščanski klub« v Idriji. Izvedeli smo, da je »Rdeči Prapor« kakor tudi drugi listi — kolikor nam je znano celjski »Narodni Dnevnik« — postal žrtev mistifikacije. Konstatiramo torej predvsem, da ni v Idriji tistega »Meščanskega kluba« in da ni tistih predavanj. Z notico si je neka podla duša dovolila infamijo, katero morda smatra za politično junaštvo, pa je le izpričevalo lastne nizkosti. Kdor ve, koliko prošenj za objavo veselic, shodov, predavanj in podobnih priredb dobivajo uredništva, razume, da ni nič težkega, vtihotapiti podobno »naznanilo« v katerikoli list. Duhovitosti za tako početje terej ni treba, pač pa je treba duševnega barabstva. Da je tega v klerikalnem taboru obilo, dokazuje tudi omenjeni lumpovski atentat. Mistifikacija namreč ni mogla priti od nikoder drugod kakor iz klerikalnega tabora, ker nikjer drugod ni moglo biti interesa za tako mistifikacijo. Noben list na svetu ni varen take zlorabe. Sodrugi in gospodje, ki so bili z ono notico prizadeti, bodo to razumeli in — upamo — sprejeli na znanje naše obžalovanje. Sramota pada na lumpa, ki je vedoma zagrešil podlost, in tiste, ki so odgovorni na tako izgojo.

Z Jesenic.

Klerikalci v praksi. »Slovenec« je svoj čas, ko se je vršila naša delavska veselica pod imenom »Rdeč večer«, zelo nesramno napadel naše sodruge. Lagal je med drugim po stari svoji navadi, da imajo naši sodrugi kravete na puf itd. Seve nismo reagirali na to, tudi danes nočemo, samo prosili bi »Slovenca«, da naj se sedaj malo bolj pobriga za gosp. monsignora Weisa in Kayserja — ki sta va Koroškem prav veliko »pufa« pustila. Kar na milijone! »Slovenec« poročevalec ima sedaj hvaležno nalogo, da razjasni jeseniškimi pristašem — kako je »s pufom« teh dveh žegnanih gospodov.

Kako je s kaplanom Kogejem? To Vam je možakar. V cerkvi vpije na vse pretege, kako bi moralo biti. Mi mu pripomnjamo en slučaj, ki ga naj uredi s svojo močjo in svojim vplivom. Sedanjí grobokop in cerkveni ključar, hud klerikalec, je opravljal dvema otrokoma njihovo pre-

moženje. Obresti pa je pozabil kapitalu priračunati, izgovarjajoč se, da ga ni zanje noben terjat. Kako je s svetopisemskim izrekom o tistih, ki prikrajujejo sirote na njih imetju. G. kaplan — korajžol!

V nedeljo, 25. septembra, smo imeli društveni sestanek, na katerem je razpravljal sodr. Anton Kristan o napredovanju združništva doma in drugod. Povedal je, kdo se mora posebno zanimati za kons. društvo. To so ženske, in kdor največ škoduje, to so oni, ki mesto bi kupovali, — zabavljajo čez društvo. Oglasil se je nato k besedi sodr. Zugwitz, ki je prav dobro povedal, kako veliki sovražniki kons. društev so trgovci, ki z brezvestnim opravljanjem posebno žene odganjajo od te organizacije. Govoril je še dalje sodr. Svetlin iz Ljubljane. Ta je omenjal, kake težave so imeli v Ljubljani, predno so ustanovili sedaj tako močno organizacijo. — Sestanek je bil še precej dobro obiskan, želeli je le, da bi obrodil tudi sadove, ki jih potrebujemo.

Ravno na ta dan nas je obiskalo nekaj tržiških sodrugov, ki so ogledali naše konsumno društvo, prisostvovali našemu sestanku; zvečer smo se pa skupno nekoliko pozabavali na Javorniku. Hvala jim na obisku in — na svidenje drugo leto!

Ker nas zadnji čas „Naša moč“ ignorira, zato tembolj zabavlja čez soc. demokrate naš ljubi kaplan Kogej. Njegove pridige, sploh vse njegovo govorjenje, kaže, da pri njem ni vse v redu. Ali je ta človek tako pozabljiv ali kaj, to mu ne gre v glavo, da ima socializem na Jesenicah vedno več privržencev. Strašno ga peče nek zadnji članek v „Napreju“, kjer je povedano naše mnenje, namreč glede vere in klerikalizma z ozirom na socializem. Molče klerikalni listi, zato pa Kogej bruhva v cerkvi in šoli in drugod žveplo in ogenj na socialne demokrate. Oglasil se je zadnjič enkrat tudi nek dopisnik iz Idrije v „Naši Moči“ in obsojal jeseniške socialiste. Tistemu svetujemo, naj kar v Idriji pobija te brezverce, je tam pač socializem še bolj utrjen kot pri nas. Splošno pa naj si gospodje klerikalci zapomnijo, da se bo tem razmeram treba privaditi, če gre prav od začetka nekoliko bolj težko.

Nemci na Jesenicah se pripravljajo na ljudsko štetje. Pred kratkim je povedal učitelj nemške šole otrokom, da morajo prinesiti seboj nekaka potrdila od staršev, da so Nemci. In sli-

šalo se je že, da so starši, ki ne razumejo popolnoma nič nemški, izdali potrdilo, da so Nemci. Če kak otrok ne bi prinesel tega potrdila, ga poženejo iz šole. Vemo, da so šole prenapolnjene, vendar bi od staršev pričakovali nekaj več ponosa, saj jih vendar mora biti sram, ko svojemu otroku laž napišejo na list, da ga nese v šolo. Ni naša naloga, bojevati se proti drugim narodnostim, vsekakor je pa dolžnost staršev, da svoje otroke vzgajajo kot Slovenci v slovenskem duhu, jih pošiljajo v slovensko šolo, ker s tem bodo najbolj manifestirali za povečanje tako potrebne slov. ljudske šole na Jesenicah. Na prižnicah in po shodih se zabavlja zoper social-demokrate, ki hočejo samo svojim otrokom priboriti boljši košček kruha, za vse jim je cerkev, vse jim je dovoljeno v hramu božjem, ne morejo pa ti rimski črnuhi svojim ljudem povedati, da je odpad od naroda tudi greh, zatajiti svojo mater sramotno, kakor je menda rekel škof Slomšek. Zato pa ni čudno, če je posebno klerikalnih staršev otrok v nemški šoli zelo mnogo; ko pa to zapuste, pa pristopijo k „Orlom“. O ironija! Nazdar!

Na Javorniku so naši ljudje malo preveč zaspani. Pravijo: napravite enkrat tukaj kak shod. Prijatelji! Predvsem je želeli, da se Javorničanje malo bolj oklenejo naših organizacij. V kons. društvu jih je sicer precej vpisanih, toda samo vpisanih, v strok. org. jih ni mnogo! Pol. organizacija jim je tudi deveta briga. Ali bi se ne dobilo nekaj ljudi na Javorniku, ki bi prevzeli kako delo pri tej ali oni organizaciji? Tukaj na Jesenicah jih je sicer nekaj, toda gotovo, da si bode lažje pridobili ljudi med seboj, kot pa če od nas kdo hodi na Javornik. Vaša dolžnost je, da bolj delate. Gregorčič pravi nekje, da „Ne samo, kar velewa mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.“ Torej na delo, Javorničanje!

Tudi lista „Napreja“ bi Javorničanje lahko veliko več razpečali nego ga! Prosimo — v tem oziru več agilnosti!

Iz Tržiča.

Zahvala. V nedeljo, 25. septembra smo podpisani obiskali naše sodruga na Jesenicah. Sprejeti smo bili kar najpristrčneje. Zahvaljujemo se zato za sprejem in za prijateljsko gostoljubje.

Izletniki iz Tržiča.

V Jeruzalem in v Betlehem so šli izvoljenci in izvoljenke. Od nas iz Tržiča sta bili izbrani gospodični Marenkova in še ena. Izvoljena pa je bila tudi dekle iz Loma pri sv. Katarini, ki pa ni hotela osebno iti, ampak je le obljubila denarno pomagati tistim, ki pojdejo. Gospodična Marenkova jo je prišla za besedo in dekle iz Loma je dala za jeruzalemsko pot 150 K — ali 75 gld. Pa tudi tovarnar Gassner je dal precej kronic za jeruzalemsko romanje. Delavci v predilnici tožijo, da so mizerno plačani in da komaj žive — gosp. tovarnar je raje dal denar za jeruzalemsko pot, kot pa da bi priboljšal svojim delavcem... Ja, ja, je že tako. — Sedaj sta obe jeruzalemski romarici zelo ponosni — in stare ženice gledajo na nji kot na čudo božje... Tudi slikati sta se dali v mohamedovski noši — češ „napuh je grda lastnost, ponižnost pa lepa“.

Konsumno društvo. Tisti, ki se zanimate, oglasite se pri sodrugih zaupnikih! Na delo!

Iz Trbovelj.

Naznanilo. Cenjenim članom zadruga „Delavski dom“ v Trbovljah naznanjam, da sem prevzela z dne 1. oktobra gostilno v „Delavskem domu“. Za dobro vino, sveže pivo, dobra topla in mrzla jedila jamčim ter se cenjenim članom za mnogi obisk najtopleje priporočam.

Fani Kokalj

Klerikalci zadnje čase hodijo prav pogostoma v naše Trbovlje ter izkušajo ribariti v kalnem, ali trboveljsko delavstvo je prezrelo, da bi mogli klerikalni gospodje imeti kaj uspeha od svojega, res marljivega dela!

S Štajerskega.

Hrastnik. Pri nekem podjetju v Škalovem nad Ojstrem je za priganjača neki upokojeni paznik Šentjunc. Ta možicelj si je utepel v glavo, da mora pokončati socialiste, drugače bode menda konec vseh cerkva in farjev. Čudno se nam zdi, da niso tega moža že nastavili za kakega čuvaja pred cerkvena vrata, da bi pazil, da ne pride nikakšen socialist v cerkev in jo s svojim dihanjem ne oskruni. Mož je namreč velik klerikalec. Predstavlja si namreč to pokončanje na ta

način, da če ga kdo vpraša, ali rabi kaj delavcev, je prvo to: ali imaš kaj s Sitterjem opraviti? Gorje tistemu, ki to potrdi, ali pa pravi, da mu je Sitter vže kakšno prošnjo brezplačno napravil ali kakšen svet dal, takoj je odgovor tu: kdor ima s Sitterjem kaj opraviti, takšnega ne rabim. Gospodu Šuligoju bi pa svetovali, naj temu priganjaču pove, da so socialisti gotovo boljši delavci, kakor pa kakšne tretjerednice.

!! Malinovec. !!

Dobi se izboren malinovec, liter po K 1.80. Pri večjem odjemu znaten popust. Vpraša naj se pri **Mariji Rakovo**, Ljubljana, Cesta na Rudolfovo železnico št. 18.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed diši,
Želodec ne boleha
In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!

:: Zavračajte ponaredbe! ::

Ljudska kakovost

liter K 2.40.

Kabinetna kakovost

„ „ 4.80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Hrastnik. Volitve volilnih mož za bratovsko skladnico se bodo vršile v začetku oktobra. Kakor se čuje, že stikajo gospodje podporniki zopet glave skupaj in tuhtajo, na kakšen način da bi nastopili proti organiziranim delavcem. Da se vodstvo rudnika gotovo veseli tega boja, smo prepričani, kajti spoznalo bode zopet enkrat, da se v Hrastniku še zmerom nahajajo taki ljudje, kateri imajo nalogo delavstvo razdruževati in na ta način pomagati vodstvu rudnika, da se lahko igra z delavci, kakor hoče. Da tem gospodom „podpornikom“ ni mar blagor delavstva, da bi zastopali ali varovali interese svojih sodelavcev, mora vsakemu delavcu na jasnem biti. Kajti nikdar ne bomo pozabili, kako so ti možje gospodarili pri konsumnem društvu. Pri konsumnem društvu so imeli vse v rokah, bi tudi lahko pokazali, kako da znajo varovati interese svojih sotrpinov. Delavci, spomnite se nazaj, ko ni veliko manjkalo, da bi Vaše lastno podjetje podporniki spravili zopet v roke rudnika. Radi tega je pa tudi Vaša dolžnost, da volite ljudi, o katerih ste prepričani, da so in bodo delali v vašo korist. Rudarji, na noge, da pokažete, da nimajo ti nasprotniki ničesar iskati med vami.

Tvrdka A. Tomec, izvoz sukna v Humpolici na Češkem nam je ravno kar poslala v pogled svoje najnovejše jesenske in zimske vzorce. Pri pregledovanju sukna smo videli, da dotična tvrdka izvaža svojo zjamčeno blago zato priporočamo cenj. čitateljem, naj se v slučaju potrebe ozirajo na prilogo, ki je priložena dana njemu listu, ter naj zahtevajo vzorce omenjene tvrdke. Po veliki izberi, krasni in izborni kvaliteti ter nizkih cenah bo vsakdo presenečen. Ne zabite tudi, da je vaša sveta dolžnost, podpirati mesto tujega in malo vrednega raje češko podjetje.

Pelerine

iz trpežnega blaga, fine in cene storjene obleke za moške in dečke, najnovejšega kroja, kakor tudi močne hlače za delavce domačega dela priporočam

L. Stros
krojač v Idriji

2—1

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster
Ljubljana :: Marije Terezije cesta 16.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

::

vpisana zadruga z omejeno zavezo

::

sprejema od svojih članov

hranilne vloge

ter jih obrestuje

≡ po 5% ≡

od dneva vloge do dneva vzdige.

Plsarna je: Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II. — **Prodejalne so:** Ljubljana, Sodna ul. 4; Krakovski nasip 10; Vodmat, Bohoričeva ul. 12; Šiška 150 in na Glincah.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: «Tri jelke». — Zaloge pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Anton Bajec

== umetni in trgovski vrtnar ==
v Ljubljani :: Pod frančo.

Cvetlični sal n izdeluje šopke, vence s trakovi

Vrtnarija na Karlovski cesti 2
: Zunanja naročila točna

Ceno češko postelno perje!

5 kg novega oskubenega K 9-60
 boljše K 12—, belo, mehko oskub-
 ljeno K 18— do K 24—, snežno-
 belo, oskubljeno K 30— do K 36— Pošilja franko po
 povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejc
 poštni stroški.

Benedikt Sachsel, Lobes 860 pri Plznju, Češko

Zagrebski
Franck
 kot tovarniško znamko
 priporočujemo kot priznani **najboljši** pridatek
 za kavo!
 št. zagan 7155, 11107

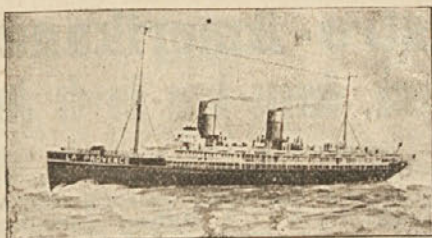
Naročajte in širite naš list!

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernova ulica šte. 9

priporočata v največji izbiiri po najnižjih cenah

obleke za gopode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za
 gospode in dečke, žakete za dame, paletu za dame, plašče za deklice.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

potovalna pisarna
 v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 18.

**Francoska linija Havre-
 New-York samo 6 dni!**

Edina

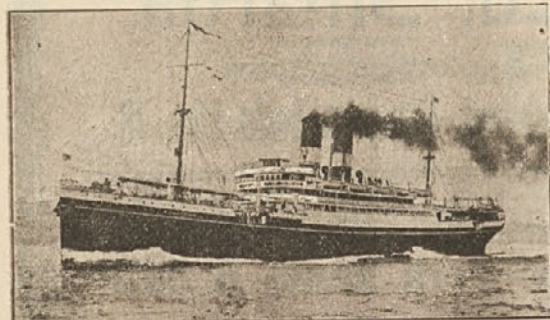
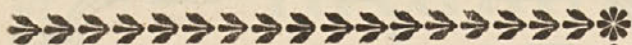
KOLINSKA KAVINA PRIMES

je
najokusnejši
in edino
pristni domači izdelek

Sodrug! Delavci! Vsi v organizacijo!!

Potniki v severno in južno Ameriko

vozi jo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro - Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovešimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d. **Odhod parnikov:** V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

Simon Kmetetz v Ljubljani,
Kolodvorska ulica šte. 26